

**Novi Sad
pogled
na jevrejsku
kulturnu baštinu**

Predgovor

Publikacija Jevrejski Novi Sad prva je te vrste. Pišući je, želeli smo da na popularan način prikazemo doprinos novosadskih Jevreja stvaranju urbane celine grada. Međutim, građevine, ulice, spomen-obeležja, samo su deo istorijskog pamćenja. Verujemo da je podjednako važno ono što ljudi pamte i prenose o ljudima. Želeli bismo da se dobronamerni čitalac ove publikacije uveri da je Novi Sad grad koji je umeo da se nosi s teškim periodima, ali da nije izneverio svoje sugrađane. Jevreji i danas žive u Novom Sadu. Drugačije nego ranije, jer je i svet drugačiji, ali žive. Želeli bismo da to bude utisak koji će posetilac poneti, kada ode iz našeg grada. Turistička organizacija Novog Sada (TONS) imala je sluha i dalekovidosti i podržala naša nastojanja da se predstavimo kao zajednica koju čine stvarni ljudi; zajednica koja nosi teško breme iskustva Holokausta, ali i zajednica koja je umela da nađe način da istorijsko pamćenje ugradi u građevinu budućnosti.

ing. Goran Levi
Predsednik Jevrejske opštine Novi Sad

**ISTORIJSKI
OSVRT**

OSVRT NA ISTORIJU JEVREJSKOG NARODA NA PODRUČJU VOJVODINE I NOVOG SADA

Pretpostavlja se da su Jevreji naseljavali Vojvodinu još u antičko doba, međutim, precizniji izvori nam govore da je intenzivnije naseljavanje na području Novog Sada i Petrovaradina počelo u XVII veku kada se i spominju kao vojni snabdevači. Po dolasku u Racko selo 1693. (od 1748. Novi Sad) sagradili su sinagogu i imali svoje groblje, a prva evidentirana porodica bila je vezana za ime Markusa Filipa, uz koju su postojale još tri porodice.

Nakon 1690. godine, Jevrejima je zabranjivano da se naseljavaju po većim gradovima, a usledila je i zabrana bavljenja zanatima poput zlatarskog, pečatorezačkog i sapundžijskog, kao i bavljenje trgovinom starim gvoždem i zemljoradnjom. Zbog toga su neki Jevreji bili prinuđeni da se bave torbarenjem, sviranjem frule po ugarskim gradovima, kočijašenjem, a kasnije i stočarstvom. Donošenje i sprovođenje zakona o ograničavanju broja sklopljenih brakova – Familetatengesetz, (kojim je dozvoljeno samo jednom muškarcu u okviru jevrejske porodice da se ženi) u vreme vladavine Karla III, podstaklo je Jevreje da se sele u južne krajeve Austrijskog carstva, odnosno Vojvodinu, koja je bila slabo naseljena.

Sredinom XVIII veka Jevrejima koji su živeli u okviru Austrougarske monarhije su uvedeni brojni nameti. Između ostalog, porez na toleranciju (malkengeld = kraljičin novac) i obaveznu upotrebu jezika države, umesto hebrejskog. Jevreji su morali da govore nemački i da koriste imena i prezimena svojstvena tom jeziku. Nauprot zabranama, postojale su i povlastice; dozvoljeno je pohađanje osnovnih i srednjih škola, kao i bavljenje umetnošću. Godine 1848. Novi Sad i njegovi stanovnici stradali su tokom Bune (1848-1849). Grad je u junu 1849. topovima sa Petrovaradinske tvrđave gotovo sasvim razoren. Tom prilikom stradala je sinagoga, zgrada Jevrejske opštine i bolnica. Bilo je i antisemitskih nereda. Po primirju, prava Jevreja su bila izjednačena sa pravima ostalog stanovništva, što je podrazumevalo studiranje na univerzitetima i bavljenje raznim delatnostima. Stoga je među Jevrejima bilo sve više oficira, advokata, sudija i bankara. Nakon završetka Prvog svetskog rata, u okviru Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i potom Kraljevine Jugoslavije, novosadski Jevreji su doživeli pravi polet u sferi kulture što je posledica rasta životnog

standarda uopšte. Osnovano je više jevrejskih sportsko-kulturnih zajednica (Sportski klub Juda Makabi), izgrađen je Jevrejski kulturni dom, osnovana su pevačka društva Hazamer i Hašira, a izlazilo je i nekoliko jevrejskih štampanih novina. Krajem 1939. osećaju se sve jači naleti antisemitizma, što se odrazilo na smanjenje broja Jevreja u društvenim strukturama grada. Novi Sad pada pod okupaciju mađarske vojske 1941. g. a novosadski Jevreji suočavaju se s Holokaustom. Od 21. do 23. januara 1942. okupacione vlasti sprovele su trodnevnu raciju u kojoj je ubijeno preko hiljadu dvesto osoba, uglavnom Jevreja i Srba, kao i građana druge etničke pripadnosti. Ljudi su brutalno bacani pod led

u Dunav, a bilo je i streljanja po ulicama i domaćinstvima. Preostali novosadski Jevreji su krajem aprila 1944. sakupljeni u sinagogi i odatle deportovani u nacističke logore smrti. Većina je život završila u Aušvicu. Nakon Drugog svetskog rata, broj Jevreja se u Vojvodini drastično smanjio. Popisom iz 1946. g. njihov broj je iznosio 3729. Povratnici iz logora i zarobljeništva težili su da se nasele u veće gradove, u kojima su postojale jevrejske zajednice. Međutim, značajan

broj Jevreja odlazi sa svojih ognjišta u novonastalu državu Izrael, gde su gradeći novi život pokušali da zaborave strahote Holokausta. Danas Jevrejska zajednica Novog Sada broji oko 650 članova. U samom gradu se nalaze Sinagoga, zgrada Jevrejske opštine, groblje i brojne druge građevine koje svedoče o životu i kulturi Jevreja Novog Sada.

¹Tokom vladavine carice Marije Terezije, a potom, i cara Josifa II.

ARHITEKTURA

SINAGOGA

(ul. Jevrejska 9)

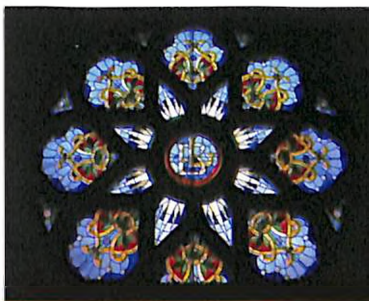
Novosadska sinagoga je jedan od uzornih primera secesionističke arhitekture na području Vojvodine. Sama reč sinagoga potiče od grčke reči sinagein, što znači okupiti se. Objekat je urađen prema projektu budimpeštanskog arhitekta Lipota Baumhorna, jednog od najvećih predstavnika secesionističke arhitekture na ovom području. Na fasadi možemo uočiti tripartitnu podelu koja je čest princip pri oblikovanju sinagoga. Dve izražene kule na ulazu simbolišu državu i jedinstvo. Na središnjem delu prednje fasade ispisana je rečenica „Ki beti, bet tefila ikara I kol haamim”- što u

prevodu znači „Neka ova kuća bude dom molitvi za sve narode”. Organizacija prostora unutar hrama sastoji se od prizemnog dela za muškarce, galerijskog prostora namenjenog ženama i dominantnog podijuma na kom je smešten Aron hakodeš u kom se čuva Tora. Izgrađena je 1906. g. kao peta sinagoga u Novom Sadu, nakon što je prethodna stradala u bombardovanju 1849. g. Sa zgradom jevrejske osnovne škole sa leve strane i zgradom opštinske službe sa desne, čini arhitektonsku celinu. Uoči deportacije 1944. u njoj su Jevreji bili zatvoreni, a potom poslani u logore smrti. Zbog finansijske nemogućnosti

jevrejske zajednice da obnovi i održava objekat, početkom devedesetih godina prošlog veka on je ustupljen gradu na korišćenje. Danas se objekat sinagoge pretežno koristi kao koncertna dvorana.

ZGRADA OPŠTINSKE SLUŽBE

(ul. Jevrejska 11)

Nekadašnja zgrada Jevrejske opštine takođe pripada kompleksu sinagoge. Izgrađena je 1908. g. od istog materijala kao i zgrada osnovne škole i sinagoga, sa manjom količinom dekorativne plastike na fasadi. Objekat je pre Drugog svetskog rata služio za smeštaj činovnika kao i sveštenstva. Trospratni objekat, zajedno sa unutrašnjim dvorištem, danas se koristi samo jednim delom za potrebe Jevrejske opštine Novi Sad, dok su ostalo - privatni stanovi.

ZGRADA JEVREJSKE OSNOVNE ŠKOLE (ul. Jevrejska 7)

Zgrada bivše jevrejske škole jedan je od objekata koji spada u kompleks sinagoge. Izgrađena je 1907. godine u istom materijalu kao i ostali objekti kompleksa, mada sa skromnijom dekorativnom plastikom. Škola je bila osnovana 1802. godine, nakon čega je uspešno radila sve do 1942. godine. U tadašnje vreme predstavljala je jednu od najboljih škola u Novom Sadu. Uživala je veoma velik ugled ne samo među Novosađanima,

već i kod nadležnih vlasti. Njen konstantan uspon ogleda se i u podatku da je 1921. g. dobila status državne škole. Nosila je naziv Osnovna škola u Futoškoj ulici. Nakon racije, kada je mađarska okupaciona vojska ubila preko 1200 civila, najviše Srba i Jevreja, broj đaka je dramatično smanjen te škola nije imala uslove za dalji rad. Danas se u zgradi bivše jevrejske škole nalazi Osnovna baletska škola.

ZGRADA ŠTEDIONICE

(Trg Slobode 7)

Zgrada nekadašnje Finansijske banke (danas Vojvođanska banka) je još jedno delo arhitekta Lipota Baumhorna. Izgrađena je 1904. g. u duhu secesije, što odslkava spoljašnja dekoracija objekta. Fasada je bogato dekorisana geometrijskim frizovima oko otvora i plitkim reljefima na slobodnim površinama zida. Ritam je postignut i terasama

koje svojim povlačenjem u dubinu stvaraju dinamične promene u spoljašnjem oblikovanju objekta. Na krovu je postojala velika masivna ograda koja je izgorela u požaru, nakon čega nikada nije obnovljena. Ovaj objekat je bio prvi susret Novosađana sa ovim stilom u arhitekturi i tada je predstavljao jedinstven primer mađarske secesije u Novom Sadu.

MENRATOVA PALATA

(ul. Kralja Aleksandra 14)

Centrom Novog Sada i danas dominira palata izgrađena po projektu arhitekta Lipota Baumhorna 1908. Ime "Menratova palata" dobila je po novosadskoj trgovačkoj porodici Menrat, tada poznatoj po trgovini nameštajem, za čije potrebe je izgrađena u stilu secesije sa karakterističnom dekoracijom na fasadi. Ulični deo palate je dvospratan, sa lokalima i kolskim prolazom u prizemlju, dok su luksuzni stanovi smešteni na spratu. Glavna fasada je bogato oblikovana balkonima i dekorativnom plastikom kao i njihovim rasporedom u ritmu uvučenih i izbačenih delova. Po mišljenju

mnogih kritičara arhitekture, fasada ovog objekta jedna je od najskladnijih secesionističkih fasada u Vojvodini. Osnova objekta je projektovana u dva dela: ulična strana je dvospratna i izgrađena u obliku slova U, dok je dvorišni objekat jednospratan. Komunikacija sa spratnim krilima rešena je balkonskim hodnicima. Zanimljiv je podatak da je arhitekta u potpunosti uradio ne samo celokupan arhitektonski projekat, već je zalazio do detalja u enterijerska rešenja. Palata danas, na žalost, nema nekadašnji raskošan i skladni izgled, kakav je nekada imala.

JEVREJSKI KULTURNI DOM (ul. Petra Drapšina 8)

Članovi jevrejske zajednice morali su da ulože izuzetan napor da bi 1935. g. sagradili Jevrejski kulturni dom. Dvospratnica smeštena u blizini sinagoge izgrađena je kao rezultat istrajne i teške borbe. Objekat je bio namenjen za održavanje mnogih aktivnosti zajednice. O veličini predratne jevrejske zajednice svedoči sala sa 655 sedišta, sa pomoćnim prostorijama, koja je omogućavala izvođenje različitih kulturnih programa. Objekat je bio snabdeven centralnim grejanjem i svim savremenim uređajima za nesmetan rad

doma. U njoj su, takođe, bile smeštene organizacije Jevrejske opštine poput uredništva Jevrejskih novina, sportskog kluba Juda Makabi, pevačkih društava Hašira i Hazamer, itd... Fasada objekta je geometrizovana, svedena, sa već приметnim uticajima moderne arhitekture. U ovoj zgradi se odvijao najveći deo aktivnosti jevrejske zajednice u Novom Sadu u periodu do Drugog svetskog rata. Danas je u u njoj smeštena Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača.

DOM ZA STARE I SIROČAD

(ul. Ugao Vojvođanskih brigade 17-19, sutjeska 1 i Maksima Gorkog)

Ideja o osnivanju institucije za staranje o starima i deci se javila davno, ali je realizovana tek 1931. godine, po arhitektonskom rešenju novosadskog arhitekta Nikole Hadlera. Dom je bio predviđen za 50-60 starijih članova i 60 dece. Postojao je jasan kućni red i plan rada. Deca su godinu dana po dolasku u dom mogla da krenu u osnovnu školu kao redovni učenici, što je bilo od velikog značaja, jer pre dolaska u dom ta deca nisu redovno pohađala nastavu niti imala osnovne uslove za učenje. Dom se razvijao sve do Drugog svetskog rata, kada su okupatorske vlasti prebacile decu preko granice nakon čega im se svaki trag gubi. Štićenici doma za stare su bili sa ostalim Jevrejima deportovani,

uglavnom u Aušvic. Nakon oslobođenja zgrada je nacionalizovana i zauvek gubi svoju namenu. Danas je u ovom objektu smeštena Televizija Vojvodine.

HUMANITARNO DRUŠTVO „KORA HLEBA I DEČIJE OBDANIŠTE”

(ul. Sonje Marinković 1)

Prvo humanitarno udruženje za pomoć sirotinji nastalo je 1925. godine kao „Društvo za besplatno deljenje hleba”, pod vodstvom istaknute članice jevrejske zajednice Jelene Kon, uz pomoć tadašnjih najuglednijih žena Novog Sada. Društvo je ubrzo otvorilo i obdanište i dobilo novi naziv Kora hleba i Dečije obdanište. Nakon mnogo godina postojanja, 1933. ta organizacija konačno dobija svoju zgradu u ulici Sonje Marinković, sagrađenu po projektu jednog od najvećih srpskih arhitekata Đorđa Tabakovića i predstavlja prvu namensku zgradu te vrste. Dvospratna građevina sa visokim prizemljem, svojom svedenom fasadom čiju naglašenu horizontalnost razbija vertikalni, centralno postavljeni deo, predstavlja još jedan u nizu primera moderne arhitekture u Novom Sadu. Iznad glavnog ulaza, nalazi se skulptura „Majka sa detetom”, autora Mihalja Korna (Mihalj Kara). Nakon Drugog svetskog rata, zgrada je nacionalizovana i tom prilikom pretrpela manju adaptaciju.

**ZNAČAJNE
LIČNOSTI**

A. Ajnštajn (1879-1955) i M. Marić (1875-1948)

Albert Ajnštajn (1879-1955) i Mileva Marić (1875-1948), verovatno su najpoznatiji novosadski bračni par. Bili su u braku od 1903. do 1919. Osim intime, vezivalo ih je partnerstvo u naučnom radu. Milevin doprinos Ajnštajnovom naučnom radu još uvek je predmet rasprava. Ajnštajn je povremeno dolazio u Novi Sad, u kuću Milevinog oca u Kisačkoj 20. Jedna ulica na Bistrici nosi ime Mileve Marić.

Jelena Kon (1883-1942)

Jelena Kon (1883-1942), humanitarna radnica, osnivačica humanitarne organizacije Kora hleba i Dečije obdanište (1925), jedinstvene po tome što su u njen rad bile uključene žene svih veroispovesti. Zahvaljujući zalaganju Jelene Kon, 1933. g. otvoren je pod pokroviteljstvom kraljice Marije Novi Dom Kore hleba, u ulici Sonje Marinković br. 1. U toj zgradi i danas je dečiji vrtić. Jelena Kon ubijena je i bačena pod led tokom zloglasne novosadske racije.

Danilo Kiš (1935-1989)

Danilo Kiš (1935-1989), jedan je od najznačajnijih srpskih književnika XX veka. Iako rođen u Subotici, do 1942. živeo je u Novom Sadu. Čuvena Bemova ulica iz njegove zbirke pripovedaka Rani jadi, danas se zove Ćirpanova. Kuća u Ćirpanovoj u kojoj je Kiš stanovao više ne postoji, ali je nedaleko od nje jedna ulica dobila ime po Danilu Kišu.

Aleksandar Tišma (1924-2003)

Književnik čije delo je poznato i van granica jezika na kom je pisao. Novosadske ulice i građevine imaju važno mesto u Tišminoj prozi. To se najviše vidi u romanu Knjiga o Blamu, čija je radnja smeštena u zgradu koju Novosađani zovu Tanurdžićeva palata. U toj zgradi stanovao je i sam Aleksandar Tišma. U užem centru Novog Sada postoji ulica Aleksandra Tišme.

Paula Šosberger (1895-1942)

Postala je Novosađanka 1919. udajom za Josipa Šosbergera. Upamćena je kao svestrana aktivistkinja na polju kulture i obrazovanja. Tridesetih godina XX veka osniva Jevrejsko zabavište u koje su, jer je bilo na dobrom glasu, upisivana i deca drugih konfesija. Paula je ubijena u novosadskoj raciji. Godine 2009. jedna ulica u Novom Sadu nazvana je po Pauli Šosberger.

Judita Šalgo (1941-1996)

Judita Šalgo (1941-1996), je novosadska pesnikinja i prozaistkinja. Neoavangardista po senzibilitetu, svojom književnošću oslikava radikalnu poetičku praksu, koja iskoračuje izvan verbalnog jezika. Judita Šalgo je stanovala u ulici koja je dobila ime po jednom proznom piscu, Veljku Petroviću.

Prim.dr Stevan Goldman (1914-1988)

Profesor Medicinskog fakulteta u Novom Sadu, prvi direktor Instituta za plućne bolesti u Sremskoj Kamenici i akademik VANU. Rat je proveo u nekoliko logora, da bi se posle rata aktivirao kao oficir JNA. Ostao je upamćen kao veliki pregalacna polju međunarodne saradnje i pionir u uvođenju novih metoda rada u medicini. Ulica koja vodi do Instituta u Sremskoj Kamenici danas nosi ime dr Stevana Goldmana.

Pavle Pap (1914-1941)

Bio je student medicine. U političkom životu bio je član Hašomer hacair-a, potom SKOJ-a, da bi u Kraljevini Jugoslaviji, kao član Komunističke partije Jugoslavije, osuđen na tri godine robije. Posle izlaska iz zatvora politički rad nastavlja u ilegali, u Zagrebu. Fašisti su ga uhvatili i streljali u avgustu 1941. Posmrtno je odlikovan Ordenom narodnog heroja. Jedna od ulica u centru Novog Sada, nosi njegovo ime.

Tomi Lapid (1931-2008)

Poznati izraelski novinar, publicista, ministar pravde u vladi na čijem čelu je bio Arijel Šaron. Godine 2006. postavljen je na čelo Saveta Jad Vašema, svetski priznatog memorijalnog i obrazovnog centra za proučavanje Holokausta. Tomi Lapid se rodio u Novom Sadu, bar micve je imao u budimpeštanskom getu, 1948. se iselio u Izrael, a 2011. je dobio ulicu u Novom Sadu.

**KULTURNA
DELATNOST
I AKTIVNOSTI
ZAJEDNICE**

AKTIVNOSTI POVODOM ZNAČAJNIH DATUMA

Komemoracija žrtvama *novosadske racije*

(21-23.1.1942.)

održava se svake godine u januaru mesecu na Keju žrtava racije, kod spomenika „Porodica“, gde pored vrhovnog rabina i verskih velikodostojnika SPC učestvuju i predstavnici Matice romske, te političkog i kulturnog života grada kao i veliki broj građanki i građana Novog Sada.

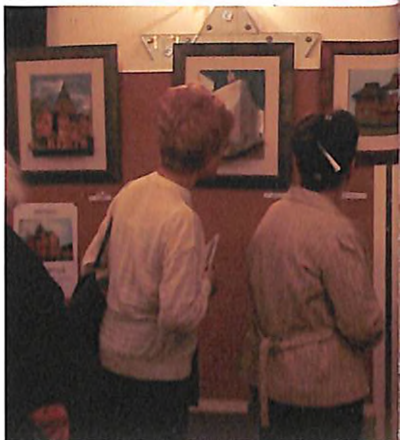
Sećanje na *Kristalnu noć*

(9/10.11.1938.)

obeležava se svake godine u novembru, u klubu Jevrejske opštine, uz izlaganje eminentnih istoričara.

Međunarodni dan sećanja na žrtve Holokausta

Generalna skupština Ujedinjenih nacija je proglasila 27. januar Međunarodnim danom sećanja na žrtve Holokausta, u znak sećanja na oslobođenje logora Aušvic. Na taj dan članovi zajednice se okupljaju na novosadskom Jevrejskom groblju, kod spomenika žrtvama Holokausta.

KULTURNA DELATNOST

Plesni maraton

(Dance Around Novi Sad)

je plesni vikend posvećen izraelskom folkloru. U organizaciji folklorne grupe Ma'ayan a održava se dva puta godišnje u Novom Sadu, uz učešće plesača iz evropskih zemalja.

Dani izraelskog filma

Dani izraelskog filma predstavlja festival u organizaciji Kulturnog centra grada Novog Sada i jevrejske opštine Novi Sad, prilikom kog se prikazuju projekcije izraelskog filma nove produkcije.

Evropski dan jevrejske kulture

EDJK je kulturno dešavanje koje se održava svake godine u septembru mesecu u Sinagogi i klubu Opštine. Uz izložbe slika, predstave, nastupaju hor "Hašira" i folklornih grupa Maajan.

Šolet

Šolet predstavlja susret članova Jevrejskih opština iz bivše Jugoslavije koji se održava svake godine u februaru mesecu, uz prigodan umetnički program i tradicionalni ručak.

AKTIVNOSTI JEVREJSKE OPŠTINE NOVI SAD

Folkorna grupa „MAAJAN”

Osnovana je 1996. Bavi se afirmacijom jevrejskog folklor. Grupa izvodi i originalne koreografije. Nastupali su u više gradova u zemlji, gostovali u srpskim folklornim društvima, učestvovali na koncertima etničkih zajednica, kao i na tradicionalnom susretu Jevreja bivše Jugoslavije - Bejahad.

Klecmer orkestar „J’HAZ KLEZMORI”

Prvi orkestar te vrste u Srbiji, osnovan 2007. godine. Trio (klarinet, violina i klavir) izvodi klecmer muziku, ali na njihovom repertoaru nalaze se i kompozicije drugih muzičkih žanrova. Klecmer je mizički žanr koji neguju Aškenazi.

HOR „HAŠIRA”

Osnovan 1993. g. je kamerni mešoviti hor koji nastavlja tradiciju istoimenog hora koji je postojao između dva svetska rata. Hor neguje jevrejsku duhovnu i svetovnu muziku, te horsku muziku domaćih i stranih autora. Broji više od 30 pevača (amatera i profesionalaca), a učestvovao je na mnogobrojnim domaćim i međunarodnim takmičenjima i osvajao nagrade.

OMLADINSKI KLUB

Klub u kojem se jednom nedeljeno okupljaju omladinci i njihovi prijatelji, nudi mogućnost zabave i obrazovne sadržaje. Omladinci organizuju izlete, seminare, predavanja, projekcije filmova, sportske turnire i druge sadržaje.

ART KLUB

Osnovan iz potrebe za suvenirima sa jevrejskim simbolima i tematikom. Uz finansijsku podršku „Holandskog humanitarnog fonda”, organizuju se kursevi crtanja, slikanja, vajanja, dekoracije i keramike. Svake godine se štampa Jevrejski kalendar ilustrovan ostvarenjima Art kluba.

BIBLIOTEKA

raspolože sa više od 3500 naslova iz oblasti istorije, judaizma, beletristike i dr. na srpskom, engleskom, nemačkom, mađarskom, hebrejskom, jidiš i ladino jeziku. Postoji plodna saradnja s Bibliotekom Matice srpske i Gradskom bibliotekom Novog Sada. Do sada je u izdanju Jevrejske opštine objavljeno više knjiga i zbornika radova sa seminara kao i informativni materijali o Sinagogi i Jevrejskoj opštini, na više jezika.

RAČUNARSKI KLUB

Opremljen je sa 5 umreženih računara i štampačima. U njemu se održavaju kursevi (osnove rada sa računarima, obrada teksta i fotografija, korišćenje interneta). Takođe su organizovani i kursevi stranih jezika (engleskog, italijanskog, francuskog, hebrejskog), prilagođeni različitom uzrastu polaznika.

DEČIJI KLUB

okuplja decu uzrasta od 7 do 14 godina, a radi po programu koordinatora i vaspitača uz konsultacije sa roditeljima. Sadržaj aktivnosti obuhvata učenje o jevrejskoj istoriji i tradiciji, kroz zabavu i igru. Dečiji klub priprema programe kojima se deca predstavljaju pred publikom prilikom obeležavanja jevrejskih praznika i na drugim svečanostima.

IMPRESUM

IZDAVAČ:

Jevrejska opština Novi Sad /www.jons.rs/

ZA IZDAVAČA ODGOVORNO LICE:

predsednik Opštine Goran Levi

UREDNIK:

Edita Jankov

TEHNIČKA PRIPREMA I DIZAJN:

Jelena Čobanović

ŠTAMPA:

Adverto doo

TIRAŽ:

600 primeraka

FOTOGRAFIJE:

Dejan Mitov /arhitektura/

Arhiv jevrejske opštine Novi Sad

www.esztertaska.eu / Jelena Kon/

www.vojvodinacafe.rs /Aleksandar Tišma/

www.infocenters.co.il /Pavle Pap/

www.novine.ca /Danilo Kiš/

www.boston.com /Tomi Lapid/

wannabemagazine.com /M. Marić, A. Ajnšajn/

NASLOVNA STRANA:

Sinagoga u Novom Sadu /foto: Dejan Mitov/

RECEZENT:

Gordana Stojaković

LEKTOR:

Gordana Todorić

AUTORI TEKSTOVA:

Filip Petruševski

Gordana Todorić

Marko Fišer

Bojan Zatezalo

Jelena Čobanović

Jelena Glišin

ZAHVALJUJEMO:

Gordani Stojaković

Pokrajinskom sekretarijatu za privredni razvoj

PROJEKAT PODRŽALI:

קהילה יהודית בנייני סאד
JEWISH COMMUNITY NOVI SAD
JEVREJSKA OPSTINA NOVI SAD

NOVI SAD CITY

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
Покрајински секретаријат за привреду,
запошљавање и равноправност полова

קדש לכל העם